

Олн дунд диг-дара бярлгын—күн болгъна эркн төр

Советск йосна джилмүдт мана орн-нутгин күч-көлсчнр Коммунистическ партин болн Советск правительствин гардврт, эдл-ахун болн культурин цуг халхар берк ик чинртä диилврмүд бярцхäv.

Мана орн-нутгин эн туудж-ргч ик диилврмүд дахдж äмт-снъ чигн, теднä ухан-седкльн чигн оньгдарцхäv. Коммунистическ партъ болн Советск правительств СССР-н олн-äмтнä эдл-аху цааранднь öсдж-öргджүлх тöриг хагълсн дe-ерән, мана туурсн олн-äмтнд коммунистическ сургъмдж öг-лгьär агъу ик көдлмш бас кецхäv. Терүнä ашд шин моральн политическ чинртä советск шин күн гарч ирсмн. Тер күн öддән тоолврта, тöрсн орн-нутгтан кемджән уга дурта, күч-көлснд, ницлгьнд болн социалистическ олна бä-äx диг-даранд дурта.

Коммунистическ партъ күч-көлсч олн-äмтнä ухан седкльн олна сä хäялгьнд тусхадж, терүнä тöлä ноолдлгьнас öдд-ән күцл гидж күүнд уга гисн сургъмдж теднд öгв. Советск улсин ик зунь коммунизмн серлтä болн шунмгъа тосхачнр болджана. Тедн советск йос икär күндлцхәнä, терүг арүнär күцацхәнä.

Болв, энүнлä зергддж, бая-чудин идеологин эврäгьән до-талгч ухан-седкльн үдл манд ода чигн бäягьä. Ода, социа-лизм тосхад коммунизмүр дү-сäd ордж йовх цагт, тиим му йовдлмуд гаргългьн сән биш. Тиим үдлмүдäс сулдцхагьад уга улс гаргьш уга му йовдл гаргьцхана, нам үүл чигн гаргь-цхана. Тиим улс эврәннь күч-көлсärн бäяхдән дурго, олна, күүнä күч-көлс олзддж бäя-хдән дурта.

Күүнä уханд үлдсн капита-лизмнн үдл бийнь үкдж öг-шго. Дакад нам тиим хадж-гьр хäläц газагьас ивтрдж иршго гидж бидн келдж чад-шговдн. Тер тöлäd капитализ-

мин үдллä, баячудин идеоло-гин үдллä ноолдлгьн ода эркн ик чинр зууджәнä. Совет-ск олн-äмтнд коммунистическ сургъмдж öглгьн—коммунизм тосхлгьна тöлä кедж йовх ма-на партин ноолдана эркн тө-рмүдин негнь болджана.

Советск күн төвкнүн, äямшг уга бäядлд бäяx күсц зöвтä мөн. Болв, советск күүнä эн зöвиг эвдäд йовдг йовдл бас гарна.

Сул цагт, Элст балгьсна болн таньгьчин зärm райодар олна бäядл-джиргьлиг эвдäд, äлä-äср йовдлмуд гаргьсн, ке-сг сам бäянä.

Дурдан буру-бусхл гаргь-ллад, күүнä арүн нериг бузр-дад, олн хурсн газрт кү му келäд йовдг улсла бидн, со-ветск улс эвцдж, тагчг бäядж чадшговдн.

Äср-зершг йовдл гаргьлгьн бас харнъгьу цагин үдлмүдин негнь болджана. Советск улс терүнд ик дурго, терүнлä хам-гин күчтä ноолда кенä. Äср-зершг йовдлмуд гаргьлгьна öмнäs ноолдлгьиг чаньгьахин эркд СССР-н ЦИК болн СНК, 1935 джилин мартин 30-д гар-гьсн тогтаварн äср-зершг йов-дл гаргьсн улснн цааджлгь-иг тавн джил күргдж икдүлсмн.

1956 джил, декабрин 19-д, үүрмг äср йовдл гаргьсна да-алгьврн тускар РСФСР-н Де-ед Советин Президиум Указ гаргьв.

Зуг 1957 джилд Элстд үүр-мг äср йовдл гаргьсндан 134 күн заргьла харгьв, теднäs зärmснъ хошагьад-гурвагьад дакдж заргьла харгьджана.

Үлгүрнь, 1956 джилин де-кабрь сарин 26-д Элст бал-гьснд, Колочин Василий Ва-сильевич соктугьар 2-ч номер-тä хот уудг герт агсмнад, терүндән заргьла харгьад 10 хонгт суугьад гарла. Эн джи-лин январин 8-д, 1-ч номертä хот уудг герт агсмнад бас за-ргьла харгьад 10 хонгт суув. Терүнä хöбн Колочин арк

уучкад колхозн рынк деер азлад, дакад апрель сард ур-дкасн улм давдж азлад, ми-лицонермүдин öмнäs сöрл-цдж ик ноолда татв. Тегäd, тер тöлädнь балгьсна заргь, апрелин 24-д заргьинь кегьäd, 2 джилär унгьадж, чиклврн күч-көлснä лагерт илгäv.

Целинн района „Родина“ гидг колхозин шофер Ефимов Борис Михайлович урднь ке-сг дакж үүрмг äср йовдл гаргьдж йовсн күн. Апрельн 28-д Троицк селәнä кинотеатрт соктугьар агсмнад, кинод ирсн Самородов Юрий Алек-сандровичиг утхар шаагьад шавтав. Ефимов терүндән үүл-лä харгьулгддж цааджлгьдв.

Элст балгьснд, МТС-н шофер Животков Виктор Дмитриевич эн джилин январин 1-шинд сок-тугьар агсмнад, азд үг келäд, äмтс äялгьäd йовснднь, терүг заргьла харгьулла. Терүндән 15 хонгт суугьад гарла. Эннь багь гисн кевтä Животков хой-рдад äср-азд йовдл гаргьад, 2 джилär заргьла харгьв. Тиим йовдлмуд нань чигн бäяцхәнä.

Деер келгдсн äср йовдлмуд нургьлдж аркас көллдж гар-на. Тер тöлäd, кемджән уга икär арк уудгла, алкоголизмлä ноолдлгьн, äср-äлä йовдлмуд гаргьлгьнла ноолдлгьнас за-агршго.

Олн äмтсин төвшүн бäялгь-иг эвдцхädг äлä-äср йовдлмуд гаргьлгьнла зуг милицноолдх зöвтä гидж келцхädг улс бä-äцхәнä. Тер чик биш. Тиим äср йовдлмудла партийн, профсоюзн, комсомольск болн нань чигн общественн органи-зацс бас ноолдцхах зöвтä. Тер учр деерäs, цуг предприятия-сär, тосхлтсар, колхоз-мудар күч-көлсчнр дунд цäялгьврн көдлмш келгьиг, партийн-политическ көдлмш, сургъмджин көдлмш келгьиг үлм чаньгьах кергтä. Зуг тер цагт бидн äлä-äср, зершг га-ргьдг йовдлмудас гетлхвдн.

В. ФИСЕНКО.